

Példátlan helyzet

Interjú Jody Jensennel

DOI: 10.14267/VILPOL2024.01.02

Interjú az amerikai társadalmi és gazdasági helyzetről és az elkövetkező enökválasztás esélyeiről. Jody Jensen a Kőszegi Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete Polányi Központjának igazgatója, a HUN-RE Társadalomtudományi Központ Politikatudományi Intézetének vezető kutatója, valamint a Jean Monnet Kiválósági Központként működő ISES Alapítvány kutatási igazgatója, a Pannon Egyetem Kőszegi Kampuszán a nemzetközi tanulmányok mesterképzésének igazgatója. Korábban, 2016-tól, három évig vezette az Európai Szolidaritás és Társadalmi Kohézió (ESSCO) Jean Monnet Tanszékét, és a társadalmi innovációt szolgáló, a vállalkozókat támogató Ashoka Alapítvány országos és regionális igazgatója volt. Rendszeresen tanít külföldön és részt vesz az Európai Bizottsághoz beérkezett kutatási pályázatok értékelésében.

Világpolitika és közgazdaságtan: *A 2010-es években az amerikai társadalom mélyen megosztott volt. Enyhült ez a megosztottság? Nemcsak politikai, hanem társadalmi és gondolkodásbeli különbségekről is beszélhetünk? Van helyi párbeszéd ezekről a különbségekről?*

Jody Jensen: Amikor Joe Biden elnök 2020-ban hivatalba lépett, világossá tette, hogy át akarja hidalni az ún. „vörösök és kékek közötti politikai szakadékot” az amerikai társadalomban. (Ez a demokrata pártot támogatók és republikánus szavazók közötti megosztottság felszámolását jelentette volna.) Egy hónappal a 2020-as választás előtt a Pew Research Center arról számolt be, hogy „mindkét táborban tízből nyolc szavazó azt gondolta, hogy a véleménykülönbségek legfőbb oka az alapvető amerikai értékek eltérő megítéléséből adódik. És nagyjából tízből kilenc szavazó – szintén mindkét táborban – aggódott amiatt, hogy a másik fél győzelme „tartós károkat” okozhatna az Egyesült Államoknak.” [1].

Egy nemrégiben megjelent Axios-cikk a Gallup közvélemény-kutatásai alapján bemutatta, hogy ez a társadalmi szakadék azóta tovább mélyült. A közvélemény-kutatási adatok szerint 2003-ban 11 százalékpontos különbség volt azon republikánus és demokrata szavazók aránya között, akik szerint csökkenteni kellene a bevándorlást, ez a különbség 2023-ra már 40 százalékpontra nőtt. Miközben a demokrata elkötelezettségű állampolgárok egyre jobban aggódnak a globális felmelegedés miatt (70%-ról 87%-ra emelkedett az arányuk 2023-ra), a republikánusok emiatt egyre kevésbé aggódtak (20 év alatt 40%-ról 35%-ra csökkent az arányuk).

Hasonlóan megosztott a társadalom az abortuszhoz való alkotmányos jog kérdésében. A terhesség-megszakítás minden körülmények között való törvényes elfogadása kérdésében a demokráta az elmúlt 20 évben 27%-kal növelték szavazóik körét, ma az abortuszhoz való alkotmányos jogot korlátozások nélküli biztosítását a demokráta szavazók 59%-a támogatja. Ezzel szemben a republikánus szavazók körében az abortuszhoz való alkotmányos jog támogatottsága 3%-kal csökkent 12%-ra. A fegyvertartás szigorúbb ellenőrzését a demokráta szavazóknak 84%-a támogatta, míg a republikánus szavazók között ez az arány 2023-ban 34% volt. Ezek a statisztikák csak részleges képet mutatnak a társadalmi csoportok értékválasztásáról, de így is drámai töréseket fedezhetünk fel a két oldal között.

Társadalmi-gazdasági szempontból az Egyesült Államokban az állampolgárok az elmúlt 20 évben súlyos különbségeket és növekvő egyenlőtlenségeket tapasztalhattak. A középosztálybeli felnőttek aránya, az éves háztartási jövedelmeik alapján az 1971-es 61%-ról fél évszázad alatt, 2021-re 50%-ra csökkent, miközben az alacsonyabb jövedelmű felnőttek száma 25%-ról 29%-ra emelkedett. A felső jövedelmi kategóriákba tartozó felnőttek aránya pedig 14%-ról 21%-ra nőtt. Bár az átlagos jövedelem minden államban növekedett, idővel a növekvő gazdasági szakadék jelentősen összezűgortotta az Amerikában egykor domináns középosztályt [3].

Az állami és helyi szintű párbeszéd is a politikai és társadalmi-gazdasági megosztottságot tükrözi. Az események elemzése alapján egyre világosabbá válik, hogy az olyan témákról folytatott párbeszéd, mint az LMBTQ-jogok, az iskolai tanterv, az abortusz, a fegyverbirtoklással kapcsolatos törvények vagy a választójog egyre inkább megosztóvá és olykor erőszakossá válik. A média sokat foglalkozik ezekkel a témákkal. Az egyik példa a Tennessee-i képviselőházból származik, amely megszavazta a három demokráta közül két fekete képviselő kizárását a képviselőházból, mert azok a fegyverbirtoklási törvény reformját követelő hangos tiltakozás élére álltak. Egy másik friss példa szerint Atlanta egyik külvárosának polgármestere a városi tanácsülésen kelt ki magából, kiabált egy fekete bőrű tanácsosnővel, amiért az „túl sok” kérdést tett fel neki a hivatal munkájáról. Bár Amerikában sok közösségi akciócsoport létezik, (1100, amelyeket a közösségi szolgáltatási támogatásokból finanszíroznak), ezek elsősorban a faji igazságtalanság és a szegénység elleni küzdelemre figyelnek, mozgósítanak, nem tudják elősegíteni a számtalan felmerülő kérdésben az eltérő politikai nézetek párbeszédét.

Világpolitika és közgazdaságtan: *Sok elemző a társadalmi megosztottságot a munkásosztály hanyatlásának tulajdonítja, amit az ipari termelés kiszervezésének elterjedésével, az úgynevezett Kína-hatással hoznak összefüggésbe. Szerintük ezek miatt csökkent a gazdasági aktivitás Amerikában, és ezért nincs életképes gazdasági és politikai jövőkép. Ön szerint van fellendülés az amerikai gazdasági és üzleti életben? Van-e pozitív gazdasági és társadalmi jövőkép a hátrányos helyzetű területeken?*

Jody Jensen: Amint az a fentiekből kiderül, a középosztály zsűgurodása sok esetben a felsőbb osztály vagyongoncentrációjának és a gazdasági egyenlőtlenségek fokozódásának a következménye. Az elmúlt évek átlagában évente körülbelül 300 000 potenciális amerikai munkahelyet szerveztek ki Kínába. Ugyanakkor a Munkaügyi Statisztikai Hivatal, (Bureau of Labor Statistics) adatai szerint csak 2023 szeptemberében az USA-ban 336 000-rel nőtt a foglalkoztatottak szá-

ma. Eddigi adatok szerint 2023 során átlagosan havonta 300 000-rel nőtt a foglalkoztatottak száma, miközben a munkanélküliségi ráta változatlanul 3,8% volt. Ez ellensúlyozta az elsősorban Kínába és Indiába kiszervezett munkahelyek számát. Ahogy a Stratégiai és Nemzetközi Tanulmányok Központja megállapította: „Furcsa módon azok, akik a kiszervezést okolják a társadalmi-gazdasági problémákért, nem magyarázták meg azt, hogy miért nem növelte sem a demokraták, sem a republikánusok gazdaságpolitikája a hazai feldolgozóiparban a foglalkoztatást”. A cikk így folytatódik: „A világ pénzügyi rendszere nagyon ellentmondásos. Például az Egyesült Államoknak évek óta kereskedelmi deficitje van, azonban a negatív kereskedelmi mérleget minden évben ellensúlyozta a másik két összetevő (a hazautalt nyereségből és a külföldi (tőke)befektetésekből származó nyereség pozitív egyenlege. Ezzel szemben Kína kereskedelmi többletet termel, amelyet az Egyesült Államokban történő pénzbefektetésekkel (gyakran államadóssági eszközök vásárlásával) ellensúlyoznak. E tőkeáramlás nélkül Kína valutája inkább felértékelődne, ami csökkenené exportját és a foglalkoztatottak számát is.” [4].

Az amerikai gazdaság 2023 elején lelassult, de meglepő módon, a legfrissebb adatok szerint a harmadik negyedévben jelentős mértékben, 4,9%-kal nőtt. Úgy tűnik azonban, hogy a Biden-féle gazdasági terveket és azok végrehajtásának sikereit félreértik a fogyasztók, hiszen a gazdasági növekedést az infrastrukturális fejlesztésekre fordított szövetségi források, a megnövekedett szövetségi, helyi, valamint a fogyasztói kiadások és az export is táplálta [5].

A hátrányos helyzetű területek gazdasági és társadalmi integrációjának egyik legnagyobb kihívása a jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentése volt, amely azonban a 2021-es amerikai népszámlálási adatok szerint 2011 óta először inkább nőtt. A legalacsonyabb szinten lévők reáljövedelme csökkent, a Gini-indexszel mért jövedelmi egyenlőtlenségek növekedtek [6].

Matthew Desmond, Pulitzer-díjas író új könyvében, a *Poverty, by America* [7], (Szegénység Amerikában,) arról elmélkedik, hogy miért nem javult az amerikai szegénységi ráta az elmúlt 50 év alatt. A hosszú stagnálás öt okát sorolja fel: 1) A legszegényebb amerikaiak lassú bérnövekedése; 2) az anyagilag jól szituáltaknak nyújtott kormányzati többlettámogatások a legszegényebbekhez képest (például 2020-ban 53 milliárd dollárt fordítottak a rászoruló lakhatási költségeire; ugyanebben az évben pedig 193 milliárd dollárt biztosítottak lakástulajdonosok támogatására), 3) mélyszegénységben él minden 18 emberből egy, akinek az egy főre eső éves jövedelme 13 100 dollárnál kevesebb volt s így Amerikában 2020-ban közel 18 millió ember élt ilyen körülmények között, köztük mintegy 5 millió gyermek; 4) a faji vagyoni különbségek ugyanolyan nagyok, mint az 1960-as években voltak (2019-ben a fehér háztartások medián nettó vagyona 188 200 dollár, míg a fekete háztartásoké 24 100 dollár volt), 5) a folyószámlahitelek díját többnyire a szegények fizetik. Desmond 2019-es adata szerint 11,68 milliárd dollárnyi folyószámlahitel-díj-bevételt számoltak el a legnagyobb amerikai bankok és e díjak 84%-át a 350 dolláros egyenleggel rendelkezők fizették, más szóval: „A szegények fizettek a szegénységükért” - írta Desmond [8]. Ezek a strukturálisan beépített okok és korlátok, amelyek az Egyesült Államokban tartósan fennálló szegénységet, valamint a helyzet felszámolására irányuló cselekvés hiányát mutatják és a jövőképet meghatározzák.

Világpolitika és közgazdaságtan: *A fiatalok politikai szerepvállalásának kérdése, amely szorosan kapcsolódik gazdasági integrációjukhoz, különösen fontos. Sok szó esik a drága diákhitelekről és általában az egyetemek válságáról. A statisztikák azt mutatják, hogy egyre többen választják a szakképzést az egyetem helyett. Milyen nehézségekkel szembesülnek a fiatalok a gazdasági beilleszkedés során? Milyen a mentális állapotuk? Vannak szövetségi vagy állami programok, amelyek támogatják őket? Milyen hatással lehetnek a fiatal szavazók a 2024-es elnökválasztáson?*

Jody Jensen: A Deloitte 2022-ben és 2023-ban végzett felmérése szerint a Z generáció (1995 és 2009 között születettek) és a millenárisok (1980 és 1995 között születettek) mintegy fele a fizetéséből él, és több munkahelyen is dolgozik. Több mint egyharmaduk azt állítja, hogy „mindig vagy legtöbbször” stresszesnek érzi magát, és azt gondolják „az ország háborút folytat ellenük”. Véleményük szerint a republikánusok betiltanak könyveket, megakadályozzák a nemi hovatartozást megerősítő ellátást és visszahozzák a gyermekmunkát. A Legfelsőbb Bíróság a pozitív diszkrimináció és a diákhitelek eltörlése ellen döntött. 2018 óta több mint 150 iskolai lövöldözés volt országszerte, és a törvényhozóknak nincs elképzelésük arra vonatkozóan, hogyan lehetne megállítani ezeket a tragédiákat. [9] Az összefoglaló szerint az elmúlt évek felforgató eseményei következtében a megkérdezettek komolyan aggódnak jövőjük miatt.

A Stanford Egyetem egyik hallgatója fontos kérdést fogalmazott meg a gazdasági biztonsággal kapcsolatban: „Annak érdekében, hogy megértsük miért nem képes sem a demokrata, sem a republikánus párt reagálni az igazságtalan gazdasági elosztásra, meg kell határoznunk az e gazdaságot működtető elit érdekeit, az egyéni milliárdosoktól a vállalatokig. Ha közelíteni akarunk egy olyan gazdasághoz, amely »mindenki számára működik«, akkor fel kell lépni ezek ellen az érdekek ellen és ez azt jelenti, hogy a gazdaság feletti ellenőrzést vissza kell adni a dolgozó embereknek.” De a gazdasági aggodalmak mellett a fiatalok hangsúlyozták, hogy aggódnak a klímaváltozás, az Egyesült Államokat fenyegető veszélyes és olykor erőszakos politikai megosztottság, valamint a demokráciát és a fennálló társadalmi rendet fenyegető, egyre szélsőségesebbé váló nézetek miatt is.

Manapság sok család és fiatal megkérdőjelezi a felsőoktatásba fektetett pénz megtérülését. Egyre több fiatal választja a rövidebb távú szakképzést a hagyományos négyéves egyetemi képzéssel szemben. Az építőipari szakmákban például 2021 és 2022 között 19,3%-kal nőtt a beiratkozás, a gépész és technikus szakmákban pedig 11,5%-kal. [10] Ezeket a képzéseket természetesen azért választják, mert olcsóbbak, mint az egyetemi képzéshez szükséges hitelek és gyorsabb beilleszkedést tesznek lehetővé a munkaerőpiacra. Ugyanakkor a szakmák versenyképesebbé váltak a bérszínvonal tekintetében az egyetemi diplomával szemben, de mindezek ellenére még mindig jelentős és növekvő jövedelemkülönbség van az alapfokú egyetemi végzettséggel rendelkező felnőttek és az ennél alacsonyabb végzettségűek között. A Pew Research szerint 2021-ben „a legalább alapfokú diplomával (bachelor diplomával) rendelkező felnőttek megközelítőleg négy tizede (39%) a felső jövedelmi rétegbe tartozott. míg az alapfokú diplomával nem rendelkezők körében ez az arány 16% vagy annál kevesebb volt. 1971 és 2021 között a felső jövedelmi rétegbe tartozó, legalább alapfokú diplomával vagy annál magasabb végzettséggel rendelkező felnőttek aránya emelkedett, míg köztük az alapfokú diploma nél-

küliek aránya csökkent, vagy változatlan maradt” [11]. A kutatásból kiderült, hogy 2021-ben a legalább érettségivel vagy főiskolai végzettséggel rendelkező felnőtteknek csak valamivel több, mint a fele tartozott jövedelme szerint a középosztályba. Az adatok szerint 1971 és 2021 között drasztikusan csökkent a jövedelmi középosztályban az érettségivel nem rendelkezők, az alacsonyabban iskolázottak aránya, ők jellemzően az alsó jövedelmi osztályokba kerültek át. 1971 óta a középiskolai végzettséggel rendelkezők aránya az alsó jövedelmi osztályokban megduplázódott, 2021-ben 39% volt.

Emellett érdemes megjegyezni, hogy 2021-ben az alapfokú diplomával nem rendelkezők várható élettartama körülbelül 75 év volt, míg a diplomával rendelkezőké 83 év. [12] A Princeton Egyetem két neves közgazdásza, Anne Case és Angus Deaton szerint „Az Egyesült Államok ma gukra hagyja kevésbé képzett állampolgárait, ez drámai kép arról, hogy hol tart ma az ország”, és kutatásuk szerint a főiskolai végzettséggel nem rendelkező amerikaiak jelenleg körülbelül kilenc évvel kevesebbet élnek, mint a felsőfokú végzettséggel rendelkezők [13].

Joe Biden elnök ambiciózus törekvését, hogy több mint 400 milliárd dollárnyi diákhitel-adósságot eltöröljön, a Legfelsőbb Bíróság elvetette. A CNN szerint kormányának azonban csendben sikerült a már megkezdett tervek szerint 48 milliárd dollárnyi adósságot eltörölnie a hitelek korrekciójával és kiigazításával. [14] Bidennek a 2021-es hivatalba lépése óta sikerült 127 milliárd dollár diákhitelt elengedtetnie közel 3,6 millió ember számára – többet, mint bármely korábbi kormánynak. De sok éven át a diákhitelek elengedési programjai nem működtek olyan jól, mint ahogyan azt elvárták volna az érintettek, különböző „adminisztratív hibák” miatt. Bár Biden talán nem éri el azt az átfogó diákhitel adósság-rendezést, amit remélt, az erőfeszítések mégis értékesek, és „jól illusztrálják, hogy mennyire nem elégséges egy-egy szociális juttatás, szolgáltatás pusztá léte, mennyire lényeges azok hosszú távú stabil működtetése.” [15].

Az amerikai népszámlálás becslései alapján, ha a 45 év alatti amerikaiak (millenárisok és a Z generáció) ugyanolyan arányban szavaznak majd 2024-ben, mint a 2020-as elnökválasztáson, akkor a 2024-es választók több mint egyharmadát (37%) fogják kitenni. [16] Az általános társadalmi felmérés szerint azonban nagy a különbség a magukat inkább demokratáknak, mint republikánusként azonosító millenárisok között, „több, mint kétszer annyi magát demokratának valló van, mint republikánus. A következő Z generáció még liberálisabb és demokrata beállítottságú, mint a millenárisok, és semmi jelét nem mutatja annak, hogy a kor előrehaladtával lényegesen konzervatívabbá válna.” [17] Közel 41 millió új Z generációs szavazó (2024-ben 18-27 évesek) lesz választásra jogosult, köztük a Z generáció tagjai közül 8.3 millió újonnan választásra jogosult fiatal (18-19 évesek 2024-ben), akik a 2022-es félidős választások óta öregednek be a választók közé, akik között a színes bőrű fiatalok aránya 47%-os. [18] Ez mindkét pártra hatással lesz a közelgő választásokon, mivel a választók új generációja számára fontos kérdések egyre inkább előtérbe kerülnek a választási diskurzusban és a médiában. A republikánusoknak meg kell küzdeniük saját ideológiáikkal és konzervatív bázisukkal, hogy meggyőzzék az új szavazókat arról, hogy osztják aggodalmaikat. Bár a demokraták viszonylag jobb formában vannak, Jamelle Bouie, a New York Times munkatársa szerint „ez nem egyenlő a szavazattal”, mert sok fiatal amerikai és a Demokrata Párt között valódi szakadék van, például a diákhitel-adósság rendezése és Izrael amerikai támogatása kérdésében [19].

Világpolitika és közgazdaságtan: 2024 választási év lesz. Az előző elnökváltás körüli politikai felfordulás mennyire hat most a politikai közéletre, mennyire van félelem ezzel kapcsolatban?

Jody Jensen: A YouGov közelmúltbeli felmérése szerint a választók többsége (62%-a) tart a választásokkal kapcsolatos erőszakos cselekményektől a következő, 2024-es elnökválasztáson, és az amerikai hadsereg három volt tábornoka aggodalmát fejezte ki a következő elnökválasztást övező „polgárháború” veszélye miatt, bár egyes szakértők alábecsülték ezeket a figyelmeztetéseket. A demokrata szavazók kétszer nagyobb mértékben aggódnak az előbbieket miatt, mint a republikánusok. [20] Emellett a Public Religion Research Institute és a Brookings Institution felmérése szerint az amerikaiak közel negyede (23%-a, szemben a 2021-es 15%-kal) egyetért azzal, hogy „mivel a dolgok ennyire félresiklottak, az igazi amerikai hazafiaknak talán erőszakhoz kellene folyamodniuk, hogy megmentsek országunkat” [21].

Az Egyesült Államok egyértelműen rendkívül polarizálódott, elsősorban az ideológiai különbségek tekintetében, [22] egyesek szerint polgárháborús hangulat uralkodik. Ezt súlyosbítják többek között a földrajzi és társadalmi identitások, az identitáspolitika és a sérelmek, a médiabuborékok, a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek, valamint a politikai manipuláció. Egyes felmérések szerint azonban a választók többsége egyetért számos politikai kérdésben, például a fegyvertartás és az abortuszhoz való jog kérdésében, és a polarizáltságot a média csak felfújja. Úgy tűnik, hogy az amerikai kongresszus továbbra is nagyon polarizálódott ideológiailag és nincs átfedés a kérdésekben (hacsak nem Izrael és Ukrajna háborús finanszírozását vesszük, de az utóbbi időben ez is problematikusabbá vált). Az „affektív polarizáció” (részletesen lásd a 22. jegyzetet) a Carnegie Alapítvány értékelése szerint önmagában nem valószínű, hogy a demokrácia hanyatlása vagy a növekvő politikai erőszak oka lenne, de „valószínűleg hozzájárul egy olyan közéleti környezethez, amely lehetővé teszi a politikusok és a véleményvezérek számára, hogy növeljék a velük szemben álló politikusok, választási tisztviselők, nők és sokféle kisebbség ellen irányuló erőszakot”. [23] Ez hatással lesz a 2024-es elnökválasztás előkészítésére és lebonyolítására is. A fegyvertartásra való hajlandóság fokozódása a lakosság körében [24] növeli az erőszak lehetőségét, mint például 2021. január 6-án történt washingtoni lázadáskor tapasztalt erőszakos cselekmények. A 2022-es időközi választások azonban nem vezettek az erőszak eszkalálódásához, részben azért, mert a bűnüldöző szervek jobban felkészültek, és nem érte őket meglepetés, mint 2021-ben. A veszély azonban továbbra is fennáll, különösen akkor, ha Trump volt elnök vagy mások erőszakra szólítanak fel. Amint arról a Brookings Institution beszámolt, „... A Belbiztonsági Minisztérium és a Nemzeti Terrorelhárítási Központ a választásokkal kapcsolatos erőszak kockázatára figyelmeztetett” 2022-ben. És ezt mutatja „a felmérések szerint, hogy minden tíz amerikaiból egy úgy vélte, hogy az erőszak indokolt volt ...és ez a szám a republikánus férfi szavazók közt emelkedett, most minden ötödikre igaz.” [25] Ezek a fenyegetések a kongresszusi képviselőkre is kiterjedtek, és helyi szinten az iskolaszéki választásokon is előfordultak. A Paul Pelosi, Nancy Pelosi házelnök férje, Paul Pelosi ellen San Franciscó-i otthonukban elkövetett brutális támadás sokak félelmét megerősítette.

2022-ben és várhatóan 2024-ben is sokan kérdőjelezik meg a választások hivatalos eredményét, ők a politikai vereség elfogadása helyett inkább az erőszakot szító feszültséget fokozására hajlanak, különösen a szoros körzetekben és a billegő államokban. Ez különösen aggasztó a képviselőház új elnöke, a republikánus Mike Johnson miatt, aki „a 2020-as választások eredményének megdöntésére irányuló erőfeszítések kongresszusi szervezőjeként dolgozott” [26].

A nagyobb probléma, amelynek a közelgő választásokon politikai hatása lehet, a kormányzati intézményekbe, a médiába és egymásba vetett közbizalom erodálódása. A Pew Research legújabb felmérése megállapította, hogy 2023 szeptemberében a demokratáknak és a demokratához közel álló függetleneknek „25%-a mondja azt, hogy csaknem mindig vagy legtöbbször bízik a szövetségi kormányban, szemben a republikánusok és a republikánusokhoz közel állók 8%-ával.” [27] A Pew arról is beszámolt, hogy 2021-ben a republikánusoknak csak 35%-a bízott az országos médiában, szemben a demokraták 78%-ával, és ez óriási szakadék [28].

Ian Ward nemrég a Politico [29] című lapban közölt egy cikket, amelyben azt állította, hogy „Ma az amerikaiak nemcsak a politikai intézményrendszer, a média, a gazdasági és a kulturális elit által érzik elárulva magukat, hanem egymás által is”, majd így folytatta: „Az amerikaiak több mint negyede úgy véli, hogy hamarosan szükség lehet arra, hogy fegyvert fogjanak a kormányuk ellen”. Ez még a január 6-i események után is megdöbbentő szám. A 21. század eleje óta az amerikaiak egyre bizalmatlanabbá váltak egymással szemben, és Robert Putnam *Bowling Alone* [30] című mérvadó könyve szerint ez a fokozódó bizalmatlanság a társadalmi tőke, a közösségeket összetartó bizalmi és szolidaritási hálózatok erózióját tükrözi. Az amerikaiak egyre több időt töltenek egyedül a számítógépek, mobiltelefonok világában és a munkahelyeken, és egyre kevesebb olyan társadalmi kapcsolatuk van, amelyre a társadalmi kohézió és a bizalom épül. Sokan az online közösségekben találják meg a hovatartozást, amelyek a technológia segítségével gyakran manipulálják az emberek tényekhez és a valósághoz való viszonyát. Ezt bizonyítják a különböző médiumokon keresztül működő összeesküvés-elméletek, amelyek hozzájárulnak a társadalmi bizalom csökkenéséhez. Putnam egy interjúja szerint „... a meghatározó feltétel [a társadalmi változáshoz] az erkölcsi érzék”, amely ma hiányzik. Szükség van „Amerika erkölcsi újraélesztésére”. A fiatalok napjainkban az Egyesült Államokban megnövekedett aktivizmusáról a fegyveres erőszak, az LMBTQ-jogok, a Black Lives Matter és a környezetvédelem ügyeiben, valamint aktivitásuk lehetséges politikai hatásáról a választásokra Putman azt mondja: „Nem tudom, hogy optimista vagyok-e, de reménykedem. Empirikus előrejelzésként azt látom, hogy a dolgok egyre rosszabbak és rosszabbak és rosszabbak lesznek. De azt is látom, hogy mehetnek a dolgok más irányba. Látom, azt is, hogy ez miként történhet meg.”

Köszönjük az interjút!

Jegyzetek

- [1] <https://www.pewresearch.org/short-reads/2020/11/13/america-is-exceptional-in-the-nature-of-its-political-divide/>.
- [2] <https://www.axios.com/2023/08/07/americans-disagree-political-issues-divide-gallup-poll>.
- [3] <https://www.pewresearch.org/short-reads/2022/04/20/how-the-american-middle-class-has-changed-in-the-past-five-decades/>.
- [4] <https://www.csis.org/analysis/do-not-blame-trade-decline-manufacturing-jobs>.
- [5] <https://abcnews.go.com/Business/data-expected-show-us-economic-growth-slowed-outset/story?id=98865089>; <https://abcnews.go.com/Business/us-economy-expected-grown-blistering-pace-3rd-quarter/story?id=104219612>).
- [6] The Gini index is a measure of the distribution of income across a population. A higher Gini index indicates greater inequality, with high-income individuals receiving much larger percentages of the population's total income.
- [7] Matthew Desmond, *Poverty, by America* (New York: Crown Publishing Group, 2023).
- [8] <https://www.cnbc.com/2023/03/28/5-alarming-stats-on-us-economic-inequality.html>.
- [9] Deloitte, 2023 Gen Z and Millennial Survey at: <file:///C:/Users/jody.jensen/Downloads/deloitte-2023-genz-millennial-survey.pdf>). Deloitte's Gen Z and Millennial Survey connected with 14,483 Gen Zs and 8,373 millennials across 44 countries
- [10] <https://hechingerreport.org/trade-programs-unlike-other-areas-of-higher-education-are-in-hot-demand/>.
- [11] <https://www.pewresearch.org/short-reads/2022/04/20/how-the-american-middle-class-has-changed-in-the-past-five-decades/>.
- [12] A decade earlier the gap was 78 and 84, respectively; and about 20 years ago, the gap was significantly less: 77 for people without degrees and 79 for those with.
- [13] https://www.axios.com/2023/10/16/life-expectancy-educated-adults-mortality-rate?fbclid=IwAR0pY5Wy4TeYEmiQiU5_KAS5ubi2VvF0E4ljUwQVwA26DJqGW6Kk4nrqfsl
- [14] <https://edition.cnn.com/2023/10/22/politics/biden-student-loan-forgiveness-supreme-court/index.html>.
- [15] <https://www.msnbc.com/opinion/msnbc-opinion/student-loan-debt-forgiveness-biden-rcna121799>.
- [16] <https://www.brookings.edu/articles/how-younger-voters-will-impact-elections-what-happened-in-the-gop-debate/>.

[17] <https://www.nytimes.com/2023/10/24/opinion/gen-z-millennials-republicans.html>.

[18] <https://circle.tufts.edu/latest-research/41-million-members-gen-z-will-be-eligible-vote-2024>.

[19] <https://www.nytimes.com/2023/10/24/opinion/gen-z-millennials-republicans.html>.

[20] <https://www.newsweek.com/american-voters-fear-violence-2024-presidential-election-poll-1667238>.

[21] <https://www.whqr.org/national/2023-10-25/more-americans-say-they-support-political-violence-ahead-of-the-2024-election>.

[22] The term “affective polarization” has been used to describe to describe that people are emotionally polarized meaning that they do not like members of the other party. (Rachel Kleinfeld, “Polarization, Democracy, and Political Violence in the United States: What the Research Says,” (<https://carnegieendowment.org/2023/09/05/polarization-democracy-and-political-violence-in-united-states-what-research-says-pub-90457>).

[23] <https://carnegieendowment.org/2023/09/05/polarization-democracy-and-political-violence-in-united-states-what-research-says-pub-90457>).

[24] The US has 120.5 firearms per 100 residents, and is the only country with more civilian-owned firearms than people (<https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-05-25/how-many-guns-in-the-us-buying-spree-bolsters-lead-as-most-armed-country#xj4y7vzkg>).

[25] <https://www.brookings.edu/articles/the-risk-of-election-violence-in-the-united-states-in-2024/>)

[26] <https://www.brennancenter.org/our-work/analysis-opinion/mike-johnson-now-most-powerful-election-denier-washington>.

[27] <https://www.pewresearch.org/politics/2023/09/19/public-trust-in-government-1958-2023/>.

[28] <https://www.pewresearch.org/short-reads/2021/08/30/partisan-divides-in-media-trust-widen-driven-by-a-decline-among-republicans/>.

[29] <https://www.politico.com/news/magazine/2023/05/12/americans-trust-government-00096509>.

[30] Robert Putnam, *Bowling Alone* (New York: Simon & Schuster, 2000).